

Upravništvo Ljubljana Knjižnica 3
— Telefon števil 312, 3123, 3124,
3125, 3126
Inseratni oddelki: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 3392
Podružnica Maribor: Grojski trg št. 1
— Telefon št. 2455
Podružnica Celje: Kocenova ulica 4
— Telefon št. 190
Računi pri pošti ček zavodi: Ljub-
ljana št. 17.749

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno 25 din.
Za inozemstvo 40 din.

Uredništvo:
Ljubljana, Knjižnica ulica 5, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126; Maribor,
Grojski trg št. 7, telefon števil 2455;
Celje, Strassmayerjeva ulica št. 1,
telefon števil 65.

Rokopisi se ne vračajo.

Blokada in nevtralc

Včeraj je izšla angleško-francoska objava o poostreni blokadi Nemčije s strani Velike Britanije in Francije. Proglašena je zapora za ves nemški uvoz in izvoz, neposreden in posreden. Poostrena blokada se bo začela izvajati prihodnji ponedeljek. Ta rok je bil, kakor pravi objava sama, postavljen zaradi tega da se lahko prilagodijo novemu stanju nevtralne države, ki bodo s to poostrojitvijo pomorske vojne prizadete skoro v enaki, v gotovih pogledih pa celo še v večji meri kakor Nemčija sama.

Iz Londona in Pariza se poostritev blokade opravičuje kot represalija zoper Nemčijo zaradi njene uporabe plavajočih min ob vzhodni angleški obali. Kakor ni bilo drugače pričakovati se je okrog tega vnela že sedaj propagandna vojna, kjer je pri obeh tabornih težavah na poskusih, zvrniti krivdo na nasprotnika. Tudi nevtralc se vmešavajo v te polemike, toda ne toliko v razglabljanju glede krivde, marveč domala le glede usodnih posledic in zlasti glede ukrepov zoper nove metode pomorske in gospodarske vojne.

Poostrena pomorska vojna se je začela s polaganjem min ob britanski vzhodni obali, in sicer onih nepritrjenih, novih min, o katerih še vedno manjkajo precizni, zanesljivi podatki opisi. Uradna mesta se držijo glede tega slej ko prej zelo rezervirano, samo v svojem nedeljskem radijskem govoru je ministrski predsednik Chamberlain zatrdil, da je sedaj priroda teh elektromagnetnih min že popolnoma znana. S tem je problem novih min in njihove konstrukcije postavil na strokovno osnovo in brez dvoma je tako, da je skoro istočasno začelo tudi že delo nasprotne akcije, to je delo za borbo zoper mine, za njihovo uničevanje. Komentarji zapadnega tiska se glasijo v tem pogledu zelo optimistično in njihovi strokovnjaki trdijo, da je le vprašanje kratkega časovnega razdobja, da se organizira obrambena borba. Pri tem naglašajo, da je učinkovanje novih min omejeno dosedaj na vzhodno britansko obalo in da je ostala od njih povsem nedotaknjena zapadna obala otopčja. Kaj bo s temi angleškimi in francoskimi napovedmi, se bo pač kmalu pokazalo.

Nova mina je posebno opasna po tem, da ni pritrjena in da potemtakem more postati opasna za razmero-ma zelo široko območje. Morje okrog Anglije je na glasu — bolj na slabem nego na dobrem glasu — po tem, da je silno viharo. Nikjer v Evropi ne divjajo viharji tako pogosto in tako silovito kakor tu. Strokovnjaki označujejo za važno, da prihajajo viharji največ iz južne smeri in da pihajo pretežno, vsekakor najpogostejše in najsilovitejše, proti severovzhodu in severu. Zato računajo nekateri, da bodo odplavili mine tudi proti nemški obali, seveda prav tako tudi dalje proti severu, ob Danski in Norveški. Ako učinkovitost plavajočih min ni časovno omejena, se more z njimi opasnost razširiti silno daleč proti severu in vzhodu, dočim je mnogo manjša možnost prenosa proti zapadu in proti jugu, kaj-akor pihajo vetrovi od Severnega morja le redko. Če bi bilo res tako, bi morali Nemci polagati mine ob angleški obali vedno na novo, pri tem pa niti sami ne bi bili zavarovani pred njihovim razdiralnim učinkovanjem. Razumljivo pa je, da moramo vse te strokovnjake presojati jemati na znanje s primerno rezervo, dokler se ne poda vpogled v sestavo in funkcijo min samih.

Že dosedanja pomorska vojna s pomočjo plavajočih min je povzročila zelo veliko škodo tako pri Angležih kakor pri nevtralc. Ogromno povečana nevarnost plovbe na vzhodni strani Anglije je dovela že dosedaj do delne ustavitve pomorskega prometa. Prizadeči nevtralc bodo vsekakor skušali počakati da se nokaže učinek napovedane obrambe zoper plavajoče mine, saj ostane stvar s protesti in odklonilnimi zahtevami zelo nezanesljivo sredstvo. Toda še mnogo bolj se je stopnjevala zaskrbljenost ko sta London in Pariz prijavila poostritev pomorske borbe s popolno gospodarsko blokado Nemčije. Nevtralc bodo z njo silno prizadeti čeprav zelo različno. Prizadeti bodo oni ki so prevažali nemško izvozno blago po svetu s svojimi ladjami kar bo udarilo zlasti nizozemsko. Nadalje bodo udarjeni oni ki so krili svoje potrebe iz Nemčije zlasti ako so tiakaj pošiljali tudi svoje pridolke. Še najmanj bodo prizadeti oni nevtralc ki imajo trgovske zveze z Nemčijo po tem ker se ta promet najbolj odteguje kontroli pomorskih sil.

Boli ko po različni naravi trgovskih odnosov med Nemčijo in nevtralc bodo važne razlike glede tega kako močno in kako orientirane so nevtralne države. Saj se sedaj med neaktivnimi in nevtralnimi državi velika sila. Od njih Amerika komaj omembe vredno.

Prelom med Finsko in Rusijo

Ruska vlada je včeraj odpoovedala nenapadalno pogodbo s Finsko in zahteva, da se finska vojska tako umakne z ruske meje — Skrajna napestost med obema državama

Moskva, 28. nov. s. (Associated Press). Komisar za zunanje zadeve Molotov je danes obvestil finskega poslanika barona Koskinena, da ruska vlada radi protiruske politike, ki jo vodi Finska, s takojšnjo veljavnostjo odpooveduje rusko-finsko nenapadalno pogodbo.

Molotov je finskemu poslaniku dalje izjavil, da kaže finski odgovor, ki ga je snoči prejela ruska vlada na svojo noto, globoko sovraštvo proti Sovjetski Rusiji. Molotov je odklonil obrazložitev finske vlade o incidentu, ki se je pripetil v nedeljo, ter je ponovil rusko zahtevo, da se finske čete takoj umaknejo z ruske meje.

Pariz, 28. nov. s. Agencija Havas je nocoj objavila naslednji podroben izveček iz ruskega odgovora na finsko noto s katero je finska vlada včeraj odgovorila na prvo rusko protestno noto zaradi nedeljskega incidenta. Noto obsega tri dele. V prvem ugotavlja ruska vlada da je finska vlada v svojem včerajšnjem odgovoru skušala odkloniti odgovornost za invazijsko dejanje, ki je bilo izvršeno 26. t. m. popoldne. Tega ni mogoče drugače tolmačiti, kakor da hoče premetiti javno mnenje.

V drugem delu ugotavlja ruska vlada, da finska vlada ne bo umaknila svojih čet 20 do 25 km od meje, če tudi ruska vlada ne umakne svojih čet prav tako za 25 km od meje. Na ta način hoče finska vlada očito doseči, da bi lahko finska vojska neposredno ogrožala Leningrad. Finske čete so na jugozapadnem področju Karelije v večini Sovjetske čete sploh ne morejo ogrožati Finske, ker so na stotine kilometrov oddaljene od finske prestolnice, finska vojna pa je neposredno koncentrirana ob meji v bližini Leningrada. Umik ruske vojske z meje za 25 km bi bil nemogoč tudi zaradi tega, ker bi se morale umakniti na drugo stran Leningrada in tako izpostaviti nezaščitenemu mestu nevarnosti.

V tretjem delu svojega odgovora naglašava ruska vlada da so njene zahteve minimalne. Če jih finska vlada zavrača, si je treba to nujno tolmačiti v tem smislu, kakor da hoče ogrožati Leningrad. Koncentracija finske vojske v bližini Leningrada se mora zaradi tega smatrati kot sovražno dejanje proti Rusiji kar nikakor ni v skladu z nenapadalnim paktom ki je bil pred dvema letoma sklenjen med obema državama. Zadržanje Finske pomeni, da ne spoštujevi te pogodbe. Ruska vlada ne more pristati na to da bi pogodba za eno pogodbeno stran ne veljala več, medtem ko bi morala druga obvestnost pogodbe še nadalje izpolnjevati. Zato smatra Rusija za svojo dolžnost, da se osvoboditi teh določb, ker je finska vlada nenapadalno pogodbo naravnost sistematično kršila.

Vtis v Helsinkih

Helsinki, 28. nov. s. (Reuter). Današnji ruski odgovor na včerajšnjo noto finske vlade je bil v Helsinkih sprejet mirno. Opaženo pa je bilo, da ima ruska nota ostro in nepomirljivo obliko.

Odgovor finske vlade na prvo rusko noto

Helsinki, 28. novembra. AA. (Havas) V svojem odgovoru na sovjetsko noto popljuje finska vlada najprej rezultate preiskave v zvezi z obmejnimi incidentom, o čemer so poročali ruski viri. Preiskava je ugotovila, da je prišlo do streljanja dne 26. novembra med 15.40 in 16. uro po ruskem času v okolici vasi Malinla na ruskih tleh. Preiskava je dalje ugotovila, da so bili vojaki, ki so streljali, 1 km do 1.5 km južno od kraja eksplozije. Opazovanja v zvezi s tem mejnim incidentom so zabeležila finske obmejne čete v svojem dnevniku v trenutku, ko se je pripetil. Finska vlada računa z možnostjo nesrečnega slučaja in smatra za svojo dolžnost, da zavrne sovjetski protest.

Na namizovanju sovjetskega zunanjega komisarja Molotova finski delegaciji za njenega obiska v Moskvi v zvezi z zbiralnim čet v bližini ruske meje izjavila finska vlada, da stala v teh tleh samo obmejne čete in da ni nobenih topniških oddelkov.

prihaja v poštev, zakaj s spremembo nevtralnostnega zakona se je opredelila tako določno, da jo sedanja kriza pomorskega prometa komaj še kaj zanima v gospodarskem pogledu. Sovjetska unija je poglavje zase: njen pomorski promet v omejenem delu je minimalen a njene trgovske zveze z Nemčijo vodijo po morskem poti v Baltiku, ki je edini morje pod nemško kontrolo. Ostane še Jaronska in Italija ki sta obe dokaj zainteresirani. Zlasti bo v tem pogledu zanimivo dočeti zadržanje Italije, ki se je že dosedaj zelo krepko angažirala v Londonu v prizadevanju da se upošteva njene želje.

Spočasnno se ugotavlja da zadevajo posledice sedanje vojne nevtralce prav posebno občutno. Neki švicarski list je zapisal te dni, da se je staro pravilo »Kjer se prepirata dva tretji dobiček ima« spremeniilo v novo izkušnjo: »Kjer se prepirata dva tih dobi tretji po grbi.« Počelo je da zlasti poostrena pomorska vojna odpira za nevtralce take nerazveseljive perspektive.

Finska vlada dalje izjavlja, da je pripravljena odpočeti svoje čete z meje, če je tudi sovjetska vlada enako pripravljena to storiti.

Dalje svetuje finska vlada, naj poveljniki obmejnih oddelkov obeh držav izvrše preiskavo o navedbah sovjetske vlade in naj se tako ravna po konvenciji s dne 24. septembra 1928.

Zbiranje ruskih čet

London, 28. nov. s. (Associated Press) Ob vsej finski meji je zbrano veliko števil ruskih čet v polni vojni pripravljenosti. Vojaške akcije se začne lahko vsak trenutek, če pride v tem smislu povelje iz Moskve.

Leningrad, 28. nov. j. (Tas) Poveljstvo leningradske garnizije je izdalo odlok, da se morajo vsi častniki in moštvo, ki so na dopustih ali kako drugače odsotni v 24 urah vrniti v Leningrad k svojim vojaškim edinicam. Enako povelje je izdalo tudi poveljstvo baltske mornarice.

Na aerodromih v okolici Leningrada je od včeraj opažati zelo veliko aktivnost sovjetskega letalstva.

Vojaški domusti na Finskem ukinjeni

Helsinki, 28. nov. o. Zaradi poostritev napetosti v odnosih z Rusijo, je finsko vrhovno vojno poveljstvo ukinilo vse dopuste oficirjev in vojakov s karelijskega področja Finske. Vsi oficirji in vojakji vseh

vrst orožja se morajo v 24 urah vrniti na svoja mesta vzdolž finsko-ruske meje. Helsinki, 28. novembra. AA. (DNB) Vlada je naročila polkovniku Inkala, obmejnemu komisarju v Kareliji, naj bo pripravljen za primer, če odgovor ruske vlade na včerajšnjo finsko noto ne bi bil pozitiven. Naročila mu je tudi, da naj s sovjetskimi obmejnimi komisarji začne preiskavo o obmejnem incidentu.

Finska vojska v svojem elementu

Helsinki, 28. nov. s. Posebni poročevalci agencije United Press je bil na rusko-finski meji. Ugotovili je, da se Finci v veliki meri zanašajo na svoje znane naravne in vremenske prednosti. Sneg je za Fince to, kar so za Nizozemce poplave in za Angleže megla. Vojaštvo se je izredno razveselilo prvega snega. Finska vojska je organizirana tako, da lahko izrabí vse prednosti zasedenega pokrajine. Finske čete se sedaj belijo oblečene in vsak vojak ima svoje smuč. Pehota razpolaga tudi s posebnimi strojinami ki so izredno pri-
pravne za borbo v snegu.

Helsinki, 28. nov. s. Organ finskega zunanjega ministrstva pravi v svojem današnjem uvodniku, da je težko dognati, kakšne namene imajo prav za prav Rusi v svojo sedanjo taktiko. Vsekakor je treba ugotoviti da je ta taktika mnogo resnejša, kakor pa bi bilo mogoče soditi po ruski časopisni kampanji, ki sama na sebi ne predstavlja nobene važnosti. Po mnemu lista se je ruska propaganda sjažno

izkazala, že v 24 urah je ustvarila med ruskim narodom posebno razpoloženje.

Helsinki, 28. novembra. AA. (Havas) Predsednik sveta narodne obrambe maršal Manerheim, ki je šele iz časopisov izvedel, ko se je vrnil s potovanja, o incidentu, zaradi katerega je sovjetska vlada protestirala, je izjavil, da more biti ta zadeva samo posledica pomote. Finska najbolj daljnostrelna baterija je oddaljena 20 km od sovjetske meje, težko topništvo pa najmanj 50 km. Razen tega je treba pripomniti, da so bili finski vojaki ta dan povsod drugod kakor na meji, ker je bilo v nedeljo popoldne po cerkvenem nauku, ki se je vršil pod milim nebom.

Rusofilsko stališče Nemčije

Berlin, 28. nov. s. Glede na spor med Finsko in Rusijo je nemški tisk zavzel določa rusofilsko stališče. Listi objavljajo vsa poročila iz ruskih virov o tej stvari, a na finska poročila se nič ne ozirajo. V velikem obsegu so objavili rusko protestno noto, kakor tudi komentarje o njej. Nevtralnici opazovalci ugotavljajo, da hoče nemški tisk na ta način preusmeriti razpoloženje nemškega ljudstva, ki se je prej navduševalo za Fince. Narodni socializem je vsa prejšnja leta Fince podpiral v odporu proti ruskemu imperializmu. Agencija »Der Dienst aus Deutschland« je celo objavila komentar, v katerem resno utemeljuje eventualni ruski napad na Finsko.

Proglasitev neomejene blokade

Včeraj je bil v Angliji in Franciji objavljen zakon o prepovedi nemškega izvoza, ki stopi v veljavo dne 4. decembra

Pariz, 28. novembra. AA. (Havas) Uradni list objavlja uredbu z zakonsko močjo, ki se nanaša na prepoved nemškega izvoza ter stopi v veljavo 7. decembra. V utemeljitvi uredbe se poudarja med drugim:

Francija je bila prisiljena prijeti za orožje proti Nemčiji v obrambo pravice narodov do svobodnega in mirnega obstanka. Kljub jamstvu, ki ga je dala, je začela nemška vlada z nasilnimi dejanji, ki so v nasprotju z mednarodnim pravom in načeli človečnosti. Tako so v mnogih primerih nemške pomorske sile torpedirale francoske, zavezniške in nevtralne trgovske ladje in kršile določbe protokola iz leta 1886. o podmorniški vojni, ki ga je tudi Nemčija podpisala. Mnogostevilne francoske, zavezniške in nevtralne ladje so postale žrtev min, ki jih je položila Nemčija brez vsakega obvestila. Vse to je v nasprotju z določbami haške konvencije iz leta 1907., ki jo je Nemčija tudi podpisala. Te ladje so bile uničene brez ozira na njihovo narodnost in njihov namen. Pri tem Nemčija ni niti upoštevala, kakšne vrste blago ladje prevažajo, niti kam je blago namenjeno. Ta dejanja, ki so nasprotna mednarodnemu pravu in ki so zahtevala življenje velikega števila nebovce tako iz nevtralnih kakor tudi iz zavezniških držav, ne morejo zapustiti nobenega dvoma, da se je nemška vlada odločila uničiti vso pomorsko trgovino med zavezniškimi in ostalimi državami s protizakonitimi ukrepi in nečloveško uporabo sil, s katero razpolaga. Silna praksa je dala vladi francoske republike neopredeljeno pravico, da začne izvajati represalije in da prepove vsi namorski izvoz trgovskega blaga iz Nemčije.

Z uvedbo teh ukrepov, ki so postali neizbežni zaradi nečloveškega značaja, ki ga je Nemčija dala pomorski vojni, bodo v ostalem vpoštevanji vsi zakoniti interesi nevtralnih držav, ki jih bo francoska vlada, ščitila ob vseh prilikah. Zavezniški in Francija se strinjajo s tako definiranim stališčem.

Čl. 1. Uredbe o prepovedi nemškega izvoza pravi, da bodo pristojne oblasti morale zahtevati iztovarjanje blaga, naloženega v pristanišču, ki so na sovražnem ozemlju. Od 4. decembra bo zavezniško vojno brodovje ustavljalo vse ladje, ki bodo prevažale nemško blago. Pristojne oblasti bodo smele enako postopati tudi s trgovskim blagom, ki izhaja iz sovražnega ozemlja in ki bi bilo naloženo v kakem drugem pristanišču, ki ne pripada sovražniku, in sicer po 4. decembru.

V naslednjih členih je določen postopek, ki se bo izvajal na podlagi mednarodnih konvencij, nanašajočih se na zaplenjeno trgovsko blago na morju. Uredba določa izjemo za primer, da postane trgovsko blago last nevtralnih držav. Pred objavo te uredbe bo minister za blokado odločil v tem primeru, ali naj se ladja spusti na svobodo, ali pa se izplača protivrednost za trgovsko blago.

Ozemlje, ki ga je sovražnik začasnno zavez, se bo smatralo za sovražno ozemlje, prav tako pa tudi trgovsko blago, ki pripada na tem ozemlju bivačim osebam.

London, 28. nov. AA. (Reuter). Danes zvečer je bila v Londonu objavljena kraljeva naredba o plenjenju nemškega izvoza, ki stopa v veljavo 4. decembra. Naredba določa, da mora vsaka trgovska ladja, ki pluje iz sovražnikovega pristanišča

(vštevati tu vsako pristanišče, ki se nahaja na področju pod sovražno zasedbo, ali kontrolo) po 4. decembru iztovarjati v britanskem ali zavezniškem pristanišču vse blago, ki ga je naložila v sovražnikovem pristanišču. Vsaka trgovska ladja, ki bo po 4. decembru prišla iz sovražnikovega pristanišča in bi prevažala robo sovražnikovega poretka ali pa blago, ki pripada sovražniku, bo spadala pod naredbo. Blago, ki bo iztovarjeno v britanskem pristanišču v smislu ene izmed navedenih odredb, bo izročeno v shrambo predsedniku sodišča za vojno tihotapstvo. Blago bo zaplenjeno na račun ukrepanja britanskega vladništva oziroma bo zadržano ali prodano po navodilih imenovanega sodišča. Izjema bo po izvršilo na sodišču.

Bistvo kontrole

Pariz, 28. novembra. AA. (Havas) V zvezi s kontrolo, o kateri govori uredba ki je bila danes objavljena v uradnem listu, poudarjajo na dobro obveščenih mestih da se uredba nanaša na tovar ne samo tistih ladij, ki prihajajo iz Nemčije v obalne države, sosednje Nemčiji, temveč

Chamberlain o blokadi in vojnih ciljih

Zakaj se je Anglija odločila za neomejeno blokado

London, 28. nov. s. Reuter. V spodnji zbornici je danes ministrski predsednik Chamberlain podal sliko o sedanjem političnem položaju. Dejal je, da se Anglija bori s sovražnikom, ki ne vodi nobenega računa o časti, ki prelomi vse konvencije s kakršnim koli razlogom, kadar to služi njegovim namenom. Ta dejanja Nemčije so privedla Anglijo, da se je odločila za zakon o zaplenitvi nemškega izvoznega blaga. Angleska vlada priznava, da bo ta zakon povzročal težave tudi nevtralnimi državam, objavlja pa ga je zato teden dni prej nego stopi v veljavo, da lahko nevtralne države med tem dovrše primerne priprave.

Sedanja vojna je bila pogosto označena kot vojna obleganja. Za vojno na kopnem je ta označba gotovo točna. Na morju pa je stvar povsem drugačna. Tam gre vojna popolnoma zares. Nihče ni brez globokega pretresanja čital o junaških dejanjih rezervistov na pomožni križariki »Rawalpindi« v prvi pomorski bitki v sedanji vojni. Njihovo junaštvo naj služi kot vzor onim, ki bodo morali poseči v borbo pozneje. Na imperialni konferenci v Ottawi je bil dosežen načelni sporazum o skupnem vezbanju letalcev imperija. Vlada se zaveda, da ima nadoblast v zraku enega prvenstvenih pomenov v tej vojni.

O vojnih ciljih

Chamberlain je nato odgovarjal na zahtevo vodje opozicije Attleja, da točneje označi mirovne cilje Anglije v vojni. Dejal je, da ne more v tem oziru dodati mnogo novega h govoru, ki ga je imel v nedeljo, po radiu. Načrti za mir niso odvisni samo od Anglije, trebalo bo o njih konzultirati še druge, ko bo vojna končana: dominone, zavezniške in morda tudi premagan-

ce. Attlee zahteva opustitev imperializma. Na to je treba reči, da imperializem ni karakterističen za angleško, pač pa za sedanjo nemško vlado, v kolikor se smatra za imperializem zatiranje, eksploatacija in nauk o rasni superiornosti. Angliji nimata nobenih maščevalnih namenov v vojni, ter nocoj maščevalnega miru. Predvsem pa mora biti odstranjena grožnja, ki je toliko let visela nad Evropo. Za dosego zmage v vojni bo potreben ves pogum in vztrajnost, šele, ko bo ta dosežen, se bo mogoče s širšim pogledom in voljo lotiti naloge, da zmagamo tudi v miru. Ne dvomim, da bodo oni, ki bodo imeli to nalogo, kadar pri-
de čas, imeli to voljo in ta pogled. Upam pa, da bodo imeli v izvedbi svoje naloge tudi več sreče nego oni, ki so zmagali v miru po vojni leta 1914.—1918.

Debata

Vodja opozicije Attlee je izjavil, da je sedaj naloga, da določimo cilje tudi za mir. Zato ne zadostujejo pogledi, temveč so potrebna dejanja. Mirovni cilji morajo predvidevati enakost in skupnost za vse narode: zaščito za rasne, kulturne in verske manjšine. Napade je treba preprečiti, imperializem opustiti, ustanoviti se mora neka mednarodna avtoriteta in razsodišče, dobrine sveta pa morajo biti enako odprte za vse narode. Anglija se mora boriti za mir, svobodo in socialno pravičnost. Nemški narod pa mora vedeti, kakšni so pogoj, ki ga čakajo, kadar bo prenehal s agresijo.

Vodja liberalcev Sinclair je ponovil svojo zahtevo, da naj se skliče tajna seja parlamenta ter zahteval pojasnil o poteku vojne, naraščanju števila nezaposlenih, in pobujanju nemške propagande.

Prestolni govor kralja Jurija

Otvoritev novega zasedanja angleškega parlamenta

London, 28. nov. s. (Reuter). Kralj Jurij VI. je v spremstvu kraljice Elizabete danes opoldne osebnostno otvoril novo zasedanje parlamenta. Ker ni bilo objavljeno, da bo kralj prisostvoval seji osebno, ko je videlo kraljico voz na poti iz Buckinghamse palače v Westminster. Kralj in kraljica sta se pripeljala proti običajni v zaprtim avtomobilu. Seja v lordski zbornici se je vršila brez običajnega sijaja. Lordi te. diplomati in dame na galerijah so bili v običajnih dnevih oblekah namesto v svečanih oblekah z okraji. Ko sta kralj in kraljica sedla na prestol, so bili v dvorani poklonici člani spodnje zbornice. Kralj je nosil mornariško uniformo. Kraljev govor je bil kratek ter se je razlikoval od prakse v mirnem času v tem, da ni naznačil nobenega programa za zakonodajo. Kraljev govor se glasi:

Nadaljevanje vojne zahteva energije vseh mojih državljanov. Moji domoljubi preko morja z vsem srcem in uspešno delujejo, kar mi je v posebno zadovoljstvo. Po vsem svetu drži moja vojna mornarica

skupno s trgovinsko mornarico in ribiškim brodom pota za ladje na mojih prostih in odprti. Doma in v Franciji ter v vseh postojankah preko morja izpolnjujejo svoje dolžnosti in letalstva sile svoje mogoče. Polnoma sem prepričan, da bodo vse vsakega napora in žrtv, h katerim bodo morali priti.

Nato se je kralj obrnil do članov spodnje zbornice, z besedami:

»Naproseni boste za nove finančne ukrepe za nadaljevanje vojne.«

Obrnjen k obema zbornicama je kralj zaključil:

»Velika odgovornost leži na vas v tem času. Prepričan sem, da boste dali izrazno odločnost naroda. Ukrepi, ki vam bodo predloženi, so taki, kakor se zdi mojim svetovalcem potrebni za dobrobit mojega naroda ter doseganje namena, ki so mi namenjeni vsi napori. Molim, da bo vsakomur bog dal svoj blagoslov vašim odločitvam.«

Svečana skupna seja obeh zbornic je trajala samo 10 minut.

močji vladi, ker dosežanja polnomočja po tečejo 30. novembra. Pričakujejo, da bo vlada zahtevala podaljšanje polnomočja za pol leta ali eno leto. Nadalje bo najbrže na dnevnem redu izrednega zasedanja izključitev komunističnih poslancev iz parlamenta in senata ter proračunska razprava.

Racioniranje posameznih živili v Angliji

London, 28. nov. s. (Reuter). V spodnji zbornici je sporočil danes minister za prehrano Morrison, da se začne racioniranje šunke in masla v Angliji dne 8. januarja. Vsaka oseba bo smela porabiti na teden po štiri unce šunke oziroma masla. Minister je nadalje sporočil, da sladkor v racioniranju sicer ni vključen, naslovil pa je na prebivalstvo vseh, da prostovoljno omeji porabo sladkorja na en funt za osebo tedensko.

Ameriška sanitetna pomoč zaveznikom

New York, 28. nov. br. V Zedinjenih državah se je pričela velika dobrodelna akcija za zavezniško vojsko. Ustanovili so dve posebni centralni organizaciji, ki imata že sedaj celo vrsto podružnic v raznih ameriških mestih. Ljudje prispevajo prav velike vsote za organizacijo vojaške bolniške službe v zavezniških državah. Obe družbi nameravata v Angliji zgraditi predvsem veliko vojaško bolnišnico. Akcija, ki se je pričela danes, naj bi dosegla finančni efekt 100.000 funtov.

Francija pokupuje turški tobak

Ankara, 28. nov. AA. (Reuter). Francija je v Turčiji naročila tobaka za 100 milijonov frankov. To naročilo predstavlja rekord, saj je doslej največje francosko naročilo v Turčiji znašalo 4.5 milijona frankov. Zvedelo se je, da bo tudi Velika Britanija naročila v Turčiji mnogo tobaka. Tobakna kampanja se začne 1. decembra.

Cene v trgovini pod roko v Nemčiji

Curich, 28. nov. z. »Neue Zürcher Zeitung« je objavila nekaj zanimivih podatkov o cenah življenjskih potrebščin v Nemčiji. List pravi, da se je ne glede na sedanjí režim življenjskih kart polagoma uveljavila trgovina pod roko v kateri pa je doseglo blago že naravnost horendne cene. Tako je mogoče dobiti funt kave le še za 19 do 20 mark. Gos stane 30 mark. Prav tako so se silno dvignile cene mila, čokolade, kakaa itd.

Zastoj v pogajanjih med Anglijo in Rusijo

London, 28. nov. AA. (Reuter). Diplomatski urednik agencije Reuter poroča, da je imel večeraj sovjetski veleposlanik v Londonu Majski sestanek z lordom Halifaxom. Do sestraka je prišlo na povabilo angleškega zunanjega ministra. Na njem sta nadaljevala s splošnim razgovorom, vprašanji, ki zanimajo obe državi. Poročajo, da sovjetski veleposlanik ni mogel dati nikakega obvestila o stališču svoje vlade glede pripravljanja terena za britansko-rusko trgovino. Angleški seznam blaga je bil dostavljen sovjetski vladi pred 10 tedni, Moskva pa nanj še ni odgovorila.

Seja poštnega sveta

Beograd, 28. novembra AA. Po petndnevem zasedanju je »Svet za pošto telegraf in telefon« danes končal svoje delo. Bilo je to prvo zasedanje po 10 letih. Čeprav bi se moral svet po zakonskih določbah sestajati vsaj enkrat na leto. Delo sveta je bilo zelo intenzivno in je potekalo brez prekinitve pod vodstvom poštnega ministra dr. Josipa Torbarja. Svet je uspešno končal delo glede decentralizacije proračuna in glede graditve novih poštnih poslopij v raznih krajih države. Nato pa je dolgo razmatral osumek nove uredbe o organizaciji ppt stroke. Ta uredba pomeni velik napredek v primerjavi s sedanjim stanjem. Med drugim določa večjo pristojnost poštnih direktorij in nalaga izdajo novih službenih pravilnikov tudi pravilnika o delovnem času na poštah. Dalje je v načrtu uvedba tanijem, ki bo prinesla koristi stroki in osebi. Služitelji bodo dobili možnost postati zvaniki.

Ob koncu zasedanja so člani sveta stali številne koristne predloge, ki jih je minister ne samo poslušal, temveč takoj vzel v pretes.

Zahteve hrvatskih zasebnih nameščencev

Zagreb, 28. nov. o. Snodi je bila na pobudo Zveze hrvatskih zasebnih nameščencev anketa v posvetovalnici Trgovske zbornice o povišanju plač zasebnim nameščencem. Zbornice so se udeležili zastopniki posameznih organizacij delodajalcev, zasebni nameščenci pa so zastopali delegati Zveze hrvatskih zasebnih nameščencev. Zastopniki nameščencev so zahtevali, naj se njihove plače povišajo za 5 do 40 odstotkov. Plače do 1.000 din na mesec naj se povišajo za 40 odstotkov, od 1.000 do 3.000 din na mesec, pa sorazmerno manj, tako da bi se povišale plače nad 3.000 samo za 5 odstotkov. Zastopniki delodajalcev so imeli nato posebno posvetovaljevanje na katerem so načelno pristali na zahteve nameščencev.

Nastop našega novega poslanika v Španiji

Madrid, 28. nov. AA. (DNB). Brazilski poslanik Recas in jugoslovanski poslanik Avalumović sta večeraj izročila generalu Francu svoje poverilnice. Slovesnemu sprejemu obeh diplomatskih zastopnikov je prisostvovala vsa vlada in politični odbor falange.

Vodja francoskih komunistov obsojen na 6 let ječe

London, 28. nov. AA. (Reuter). Francosko vojni sodišče v Arasu je obsodilo Mauricea Thoresa voditelja prepovedane francoske komunistične stranke, zaradi »zverstva« v vojni dobi na 6 let težke ječe, vse njegovo premoženje pa je zaplenjeno.

Poročila naše II. izdaje:

Nemčija prepušča Finsko njeni usodi

V Parizu tolmačijo najnovejši razvoj finsko-ruskega spora v tem smislu, da sedaj tudi Nemčija ni več na poti ruskemu imperializmu

Pariz, 28. nov. br. V pariskih političnih krogih z veliko pozornostjo zasledujejo razvoj najnovejših dogodkov na evropskem vzhodu in izražajo mnenje, da ga je treba tolmačiti le z vidika rusko-nemških odnosov. V pogodbi, ki sta jo sklenila Ribbentrop in Molotov o prijateljstvu in mejah med obema državama, je bilo sicer govora o baltskih državah, nikakor pa ne o Finski. Sprito tega si je treba najnovejši razvoj rusko-finskega razvoja tolmačiti v tem smislu, kakor da so sedaj vse karte na evropskem vzhodu v Stalinovih rokah in da mu tudi Nemčija pri njegovih imperialističnih akcijah ni več na poti.

Nemčija danes celo olajšuje rusko postopanje proti Fincem, kar dokazujejo zlasti: nemški nasvet helsinški vladi, naj se sporazume z Rusijo in pristane na njene zahteve; popolno desinteresiranje Nemčije za finski stvar, čeprav je bila Finska še pred nekaj meseci Nemcem zelo pri srcu; okoliščina, da so nemške pomorske oblasti v Baltičkem morju ustavile vsa vrsta finskih ladij in jih privedle v

neške luke, čeprav niso bile namenjene ne v Anglijo ne v Francijo.

Važen moment v razvoju nemškega stališča do Finske in Rusije je po mnenju tukajšnjih krogov tudi ta okoliščina, da so Nemci tudi glede ponovne uditve Alandskih otokov še pred meseci zavzemali docela drugačno stališče kakor Rusi. Nemčija se zaveda, da mora gospodar Alandskih otokov kontrolirati ves izvoz švedske železne rude v Nemčijo. Če Nemčija sedaj hote ali nehoti pristaja na najnovejšo rusko zahtevo nasproti Finski, pomeni to, da bo tolerirala tudi rusko kontrolo nad svojim trgovinskim prometom s Švedsko.

Večerna seja finske vlade

Helsinki, 28. nov. s. (Finska poročevalska agencija). Finska vlada je imela nočjo sejo, na kateri je zavzela stališče do druge ruske note, ki je bila izročena danes finskemu poslaniku v Moskvi. Finski odgovor na to noto bo izročen jutri.

Zopet dva obmejna incidenta

Leningrad, 28. nov. br. Agencija Tas je nočjo objavila dva komunikacija o novih incidentih na rusko-finski meji. Prvi incident se je pripetil na skrajnem severu na področju med Ribacim in Srednjim polotokom, drugi v Videlskem okrožju.

Komunike o prvem incidentu pravi: Po poročilu generalnega štaba leningrajskega vojaškega okrožja je pet finskih vojakov dne 28. t. m. ob 17. uri na področju črtno med Ribacim in Srednjim polotokom opazili našo patruljo, ki se je pojavila na meji, jo pričeli obstajevati in jo skušali ujeti. Naša patrulja se je pričela upirati. Ko je posejal vmes skupina naših vojakov, so bili Fini pristigli, da so se umaknili na svoje ozemlje. Pri zasledovanju finskih vojakov so bili trije ujeti, preostala dva pa sta utegnila zbežati daleč nazaj na svoje ozemlje. Naše vojaštvo je obenem zaplenilo dve puški, revolver, dva daljnogleda, večje število patron in metale rakete. Ob 18. uri je bilo tam v bližini s finske strani oddanih pet strelav na našo stran. Naše vojaštvo nanje ni odgovorilo.

Drugi komunikacije pravi: Generalni štab leningrajskega okrožja poroča, da sta bila dne 28. novembra v Videlskem okrožju pri Kranji sredi oddana s finske strani dva topovska strela, ki sta padla 500 m daleč na vzhodno stran od mejnika števil.

367, ki leži 7 km vzhodno od Vikola sjele. Takoj nato je skušala manjša skupina Fincev vdreti preko meje, a se je morala umakniti sprito ostrega streljanja iz pušk iz strojnice ruskega vojaštva daleč nazaj na svoje ozemlje.

„Potrpežljivost Rusije pri kraju“

Moskva, 28. nov. AA. (Havas.) Potrpežljivost ruskega naroda je pri kraju, je izjavil nočjo speaker moskovskega radia, ko je poročal o protifinskih manifestacijah v vsej Rusiji.

Poziv Fincem, naj odstavijo sedanjo vlado

Moskva, 28. nov. o. (United Press.) Snodi je ruski radio pozval finski narod, naj odstrani svojo vlado in se tako izogne usodi, ki je zadela Poljsko, ker je odklonila ruski protest proti napadu finskega topništva na rdečo vojsko. Mnogi opazovalci v Moskvi pričakujejo neposredno rusko akcijo proti Finski ter poudarjajo, da so ruske oblasti v poslednjih 24 urah šle tako daleč v vzbujanju nezadovoljstva proti Finski med narodom, da je skoraj izključeno, da bi moglo pristati na kakšno kompromisno rešitev.

Tatarescu o zunanji in notranji politiki svojega kabineta

Bukarešta, 28. nov. AA. (Rador.) Prednik vlade Tatarescu je danes po radiu objavil svoj ekspozé o splošnem položaju in vladnem delovnem načrtu. Dotaknil se je zunanje politike Rumunije ter govoril o težavah, ki so nastale zaradi vojne in to ne samo za vojskujoče se države, temveč tudi za one, ki se ne vojskujejo. V zvezi s sedanjim spopadom je Rumunija zavzela svoje stališče ter objavila nevtralnost. Rumunski narod se bo boril samo za svojo lastno usodo. Rumunija je in ostane nevtralna, želeč ohraniti z vsemi narodi prijateljske odnose, predvsem pa s svojimi sosedi.

Kar se tiče notranje rumunske politike, se bo začel takoj izvajati vladni načrt. Obrazil je nato ukrepe, ki jih je izdala vlada za ohranitev reda in nacionalne discipline, za podpiranje rodnih rezervistov, za borbo proti draginji in za izvajanje naknadnih ukrepov, potrebnih za narodno obrambo. Predpisi tiskovnega zakona in cenzure bodo spremenjeni, da bo lahko objektivna kritika dela vlade prišla bolj do izraza. V načrtu vlade je med drugim integralno izvajanje nove ustave, ohranitev nevtralnosti, konsolidacija nacionalnega elementa in ohranitev pravične uprave za vse narodnosti. Olajšalo se bo izseljevanje Židov. Izvršila se bodo številna tehnična dela na osnovi petletnega načrta. Predvsem se bo podpirala proizvodnja. Tatarescu je končno pozval vse Rumune k slogi.

Skrbi nevtralcov

Curich, 28. nov. z. »Neue Zürcher Zeitung« podrobno tolmači angleške in francoske ukrepe, ki sta jih izdali obe vladi kot represalijo proti Nemčiji ter pravi, da bo njihovo izvajanje nedvomno pomenilo znatno omejitev nevtralne mednarodne trgovine, tako zaenkrat še ni odločeno, v koliki meri bodo prizadeti nevtralni interesi. Bržkone se bodo Angliji in Franciji prizadevali, da bi pri izvajanju teh njihovih ukrepov nastala čim manjša trenja z nevtralnimi državami.

New York, 28. nov. o. Ameriški pomorski strokovnjak Edward Elsbeg je objavil v listih svoje mnenje, po katerem nemška podmorniška vojna ne bo uspeša.

Proslava 1. decembra

Ljubljana, 28. nov. AA. Kr. oanska uprava dravske banovine razglasa: 1. december praznujemo kot državni praznik zedinjenja trojnega naroda Srbov, Hrvatov in Slovencev v enotno državo pod žezom dinastije Karadjordjevičev. V proslavo tega praznika bo omenjenega dne ob 10. dopoldne v tujakinski stolnici sv. Nikolaja zahvalno cerkevno opravilo, pri katerem se bo zapela zahvalna pesem s prmerinimi molitvami. V pravoslavni cerkvi bo služba božja istega dne ob 11., v evangelijski cerkvi ob 10., v starokatoliški kapeli pa ob pol 9.

Nemčija kljub tej vojni nikdar ne bo mogla preprečiti dovoza živili in surovin v Anglijo.

Usoda angleške križarke »London«

Berlin, 28. nov. AA. (DNB). Vrhovno poveljstvo poroča: Kapetan fregate Prien, zmagovalec pri Scapa Flowu, je torpediral s svojo podmornico križarko vrste »London« vzhodno od Šetlandskih otokov. London, 28. nov. AA. (Reuter). Danes popoldne je objavil nemški radio, da je bila torpedirana in uničena vzhodno od Šetlandskih otokov neka angleška težka križarka vrste »London«. Na uradnem mestu o tem dogodku nimajo še nobenega potrdila.

Francozi zaplenili dva nemška parnika

Pariz, 28. nov. s. (Reuter.) Francoska mornarica je zaplenila na visokem morju nemška trgovinska parnika »Trifels« (6 tisoč ton) in »Santa Fe« (4600 ton).

Angleški letalski napad na otok Borkum

Berlin, 28. nov. s. (Associated Press.) Angleška letala so danes poizkusila napasti nemško letalsko bazo na otoku Borkum pred Emdenom. Bila so pregnana s strojniškim ognjem.

Nacistična zarota v Južni Afriki

London, 28. nov. br. Tu so se danes razširile vesti, da so v Južni Afriki oblasti odkrile veliko narodno socialistično zaroto. Organizacija tako zvanih »črnih araj«, ki je imela svoje podružnice po vsej južnoafriški uniji, se je pripravljala na mobilizacijo in prevrat. Koncentracija njenih oddelkov bi se morala v najkrajšem času izvršiti v Pretoriji in Capetownu. Organizacija je bila v tesnih stikih tudi z nekaterimi člani nemškega poslanstva. Oblasti so že docela razkrinkale posebno delovanje narodnosocialističnega agenta Stillerja, ki je poleg drugih aretiran.

Na vseh državnih uradih, kakor tudi na zgradbah uprav javnopravnega značaja morajo biti razobešene državne zastave, v mestih in trgih pa morajo tudi vsi drugi lastniki zgradb izobešiti državne zastave. Istega dne bo sprejemal g. ban dravske banovine od pol 12. naprej v banški palači (Bismarckova cesta 10) poklonitve in čestitke.

Vremenska napoved

Zemljina. Na večji severni polovici države se bo močno pooblačilo in bo ponekod deževalo. Delno oblačno v južnih in jugovzhodnih krajih. Nekoliko topleje.

Nemške topovske krogle, ki razvijajo gost dim

Prvi nemški napad z novim vojnotehničnim izumom

Berlin, 28. nov. br. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je davi objavilo naslednje vojno poročilo:

Na zapadu je bilo na posameznih točkah fronte le malo izvidniškega delovanja in topniškega streljanja.

Letalske sile so se zaradi slabega vremena morale omejiti na izvidniško delovanje nad ozemljem v bližini meje.

Nemške pomorske sile so pod vodstvom viceadmirala Marschalla pri vojnijsko mimo severnih atlantskih vodah priplule mimo Färöskih otokov do Islandije. Tam pa so našle na angleško pomožno vojno ladjo »Rawalpindi« in jo po kratki borbi uničile. Čeprav se je takoj pričela rečevalna akcija, je uspelo rešiti le 26 moč angleške posadke.

Francosko vojno poročilo

Pariz, 28. nov. br. Davi je vrhovno poveljstvo francoske vojske objavilo naslednje 167 vojno poročilo:

V pretekli noči se na fronti ni pripetilo nič omenbe vrednejšega.

Pariz, 28. novembra. AA. (Havas.) Francosko vojno poročilo z zahodnega bojišča med drugim pravi, da je sovražnik pri današnjem napadu prvič uporabil artilerijske krogle, ki ustvarjajo gost dim. Dim je dim prekril francoske postojanke, so nemški oddelki začeli streljati na levo in desno krilo francoskih postojank. Boj je bil najhujši, ko je bil dim najbolj gost. Z-

radi dima se je nemškim nasokovalnim oddelkom posrečilo približati se francoskim glavnim črtam. Šele tedaj se je razvil hujši boj in so začele regljati tudi strojnice. Nemški napad je bil končno po sridi tem boju odbit.

Nemci nad jugovzhodno Francijo

Pariz, 28. nov. j. (Havas.) Danes med 11.55 in 12.15 je bil dan letalski alarm v več krajih jugovzhodne Francije. Opazili so skupino nemških letal, ki se je držala zelo visoko. Letala niso nikjer mešala bomb.

Angleži nad severozapadno Nemčijo

London, 28. nov. j. (Reuter.) Angleška izvidniška letala so v noči od torka na sredo absolvirala zelo uspešni izvidniški polet nad severozapadno Nemčijo. Vsa letala so se nepoškodovano vrnila.

Tuja letala nad Belgijo

Bruselj, 28. nov. s. (Belga.) Nad Bruseljem je danes opoldne v veliki višini letala skupina neznanih tujih letal Belgij. Profilitetna toplotnost jih je obstreljevalo. Letala so se oddaljila v zapadni smeri.

Nemška minska zapora v švedskih vodah

Protest švedske vlade — Nevzdržen položaj plovbe nevtralcov ob švedskih obalah

Stockholm, 28. nov. j. (Havas.) V vsem švedskem tisku se še zmerom ponavljajo protesti proti nemški minski zapori, ki so spravile plovbo nevtralcov ob švedski obali v naravnost nevzdržen položaj. Ljudi pripominjajo, da so nemške torpedalne vode bile določene že pred 150 leti in da posej še nikče teh meja ni izpremenjal. List »Socialdemokraten« podčrtava, da je nemško poseganje z minami v švedske teritorialne vode popolnoma neupravičeno in da prav tako ne more biti utemeljeno s kakršnimi koli vojaškimi motivi. To poseganje predstavlja največje nasilje nad mednarodnim pravom. List pravi, da bo Nemčija s tem, da bo zavrla švedsko trgovino ter trgovino drugih nevtralnih držav, nedvomno tudi sama sebi mnogo škodovala. List »Svenska Dagbladet« konstatira, da zadržuje Nemčija trenotno v svojih pristaniščih neupravičeno 37 švedskih ladij, med katerimi jih je bilo 30 natovorjenih z lesom za Belgijo in Holandsko. Dnevnik »Dagens Nyheter« in »Folkets Dagblad« podčrtavata, da z ladjami, ki jih pregledujejo zaradi tihotapskega blaga, Anglija mnogo bolj korektno in liberalno postopa, kakor pa Nemčija ter si v prvi vrsti prizadeva skrajšati postopek pregledovanja, da se čim bolj zmanjša gospodarska škoda paroplovnih družb.

Stockholm, 28. nov. AA. (Reuter). V protestu, ki ga je švedska vlada vložila v Berlinu zaradi polaganja nemških min v švedskih vodah, ugotavlja stockholmska vlada, da je polaganje min v teh vodah resna kršitev nedotakljivosti švedskih vod.

Jeruzalem, 28. novembra. AA. (Havas.) Mornarji iz Tel-Aviva so rešili 7 moč posadke neke ladje, ki je prihajala iz Egipta in se potopila pred palestinsko obalo.

Še ena angleška križarka potopljena?

Berlin, 28. nov. br. DNB je nočjo objavilo, da je bila neka angleška križarka tipa »London« torpedirana in potopljena vzhodno od Šetlandskega otočja. Križarka tipa »London« obsegajo tonazlo po 10.000 ton in so bile zgrajene v letih 1927 in 1928.

Dosedanja švedske izgube

Stockholm, 28. nov. AA. (Stefani). Od začetka vojne v Evropi je izgubilo življenje 23 švedskih državljanov. 14 pa je bilo hudo poškodovanih o priliki potapljanja švedskih ladij s torpedi ali minami. Švedska je izgubila 8 ladij. Njihovo vrednost cenijo na več 10 milijonov kron.

Zaplenjen danski parnik

Stockholm, 28. nov. s. (Exchange Telegraph). Neke nemška vojna ladja je pred vzhodom v stockholmski zaliv zaplenila danski parnik »Serele«, ki je vozil angleški premog za elektrarno v Stockholmu. Parnik je pred vzhodom v zaliv čakal na švedsko pilotsko ladjo, ki naj bi ga odvedla v luko.

Izkrcani nemški ujetniki

London, 28. nov. s. (Reuter). 73 nemških vojnih ujetnikov je bilo danes izkrcanih z neke angleške pomožne križarke v škotski luki. Med njimi je 12 oficirjev. So to preživeli člani posadke neke podmornice in treh nemških trgovinskih ladij.

Daladier bo zahteval nova pooblastila

Pariz, 28. nov. s. (Reuter). Francoski parlament in senat sta sklicana za četrtek ob 9.30 na izredno zasedanje. To bo njuna druga izredna seja od začetka vojne. Na dnevnem redu bo obnovitev polno-

Iz Maribora

a— 1. december v gledališču. Kakor lani, tako se je gledališka uprava tudi letos odločila, da proslavi nas največji državni praznik z brezplačno popoldnevno predstavo za mestne reveže. Vprizori se Finžgarjeva ljudska igra »Veriga«. Zvečer pa se ponovi po globoko znižanih cenah Cankarjev »Hlapec Jernej in njegova pravica« v Sibirskovski dramatičariji. S tem bo tudi najširši sloj omogočen, da proslavi na kulturni način praznik zedinjenja.

a— Tudi petrolej je prišel primanjkljivosti v nekaterih vaseh ob meji. Ponekod vozniški za svoje nočne vožnje sploh ne morejo dobiti petroleja.

a— Letaki. Sresko načelstvo za Maribor desni breg je kaznovalo Ignacija Lapuha in Ivana Breznika iz Rač na 1000 din globe, ker sta širila letak, ki ga je izdala »Zveza delovnega ljudstva v Sloveniji«.

a— Iz Pivkove sokolske družine. Proslava zedinjenja z zaprositve novega članstva bo v soboto ob 20 v prostorih vojašnice kralja Petra Osvoboditelja. Bratje in sestre, ki imajo kroje, v krogih, ostali pa v civilu z znakom P, proslavi čajanka, vključno za članstvo.

a— Iz pravoslavne cerkvene občine. Pravoslavna parohija sporoča svojim vernikom, da bo 1. decembra v vojaški kapeli v Melju ob osmih liturgiji ter ob devetih zahvalni obredi, ki se naj g verniki polnoštevilno udeležijo.

a— Sola in dom. V Narodnem domu je bil v ponedeljek zvečer VI. redni občni zbor društva »Sola in dom«, ki ga je vodil g. Fran Skaza. Poročal je o težkih okoliščinah, s katerimi se mora društvo boriti. Zanimanje za koristno društvo je precej padlo, kljub temu pa je društvo izpolnilo svoj program, dasi je imelo zelo pichla sredstva. Društvo je posredovalo da so se uredila otroška igrišča, zavezlo se je za higieno v telovadnicah ter za razširjenje ženske gimnazije v Mariboru. Iz poročila tajnika g. Mlačnika je bilo razbrati, da se

je število članstva napram preteklemu letu znižalo za 50. Blagajnik g. Stianstny je poročal, da znaša društveno premoženje 5438 din. Prof. Martin je poročal o poslovanju vzgojne posvetovalnice, ki je ena izmed starih v državi.

a— Zveza sokolskih druženj. Sokolska Mariborica v četrtek 30. t. m. v Sokolskem domu obeta biti tudi letos na vsilku, kar kaže bogat in zbran spored 13. telovadnih točk. Preskrbite si vstopnice v prodaji pri »Putniku«.

a— Obvestilo. Združenje trgovcev za mesto Maribor objavlja. Na praznik Zedinjenja, v petek, 1. decembra, morajo biti zaprte vse trgovine. Na Miklavževno nedeljo, dne 3. decembra, pa ostanejo trgovine v mestu Mariboru odprte od 8. do 12. ure dopoldne.

a— Mesino kopalnice. Na 1. decembra zaprto.

a— V Vinarju je gorelo. Posestniku Ivanu Spindlerju iz Vinarja je zgorela domaćija Gasilci so tudi mariborski gasilci, ki so omejili požar Spindler je oškodovan za 50.000 din.

a— Ponarejevanje tombolskih kart. Pred sodišče je prišel Lojze iz Ptuj, ker je bil obtožen, da je sodeloval pri ponarejanju tombolskih kart s čimer se je preživljal cela družina. Lojze je skesano priznal svoje grehe, ni pa bil obsojen kot mlajši mladoletnik, pod pogojem, da ne bo v teku enega leta storil nobenega kaznivga dejanja.

a— Streljaja sta kakor besna. V neki gostilni v Veliki Zimici sta v teku spopada streljala neki Hrastnik in Zamuda kakor besna 40 strelcev sta sprožila. Pri tem so bile tudi žrtve 28 letni viničarski sin Jakob Červek je doblil strel v pljuča. 25 letni kovaški pomočnik Viktor Ploj v glavo. 25 letni posestnik sin Ivan Damjan pa v levo Vsi trije so zdravitelj v mariborski bolnišnici. Ko sta Hrastnik in Zamuda izstrelila vse naboje, sta in neznano kam odkurila. Orožniki zasledujejo oba pobesnela strelca.

Gospodarstvo

Dalekosežne spremembe pri Prizadu

Nova načela Prizadove intervencijske politike

Ze včeraj smo poročali o obćnem zboru Prizada, na katerem je bila izvoljena nova uprava s predsednikom dr. Savo Obradovićem, pomočnikom trgovskega ministra (doslej je bil predsednik bivši pomočnik kmetijskega ministra Milan Novaković). Po novi uredbi delegira tri člane v upravni svet Prizada ban banovine Hrvatske. Na osnovi te nove uredbe je ban banovine Hrvatske delegiral v upravni svet upravnika Gospodarske sloge Dragotina Tota, ki je bil pri konstituiranju nove uprave izvoljen za podpredsednika Prizada. Nadalje je ban banovine Hrvatske delegiral v upravo dr. Silvestra Gjunija, predstavnik spplitske Zadrudne zveze in inž. Dragutina Makarja, svetnika pri banski oblasti v Zagrebu. V nadzorstveni odbor pa je ban banovine Hrvatske delegiral g. Josipa Aniča.

Poleg novega predsednika dr. Save Obradovića je trgovinski minister delegiral v upravni svet še šefa Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine dr. Milutina Petrovića, finančni minister je delegiral svojega pomočnika dr. Antona Filipovića in svetnika finančnega ministrstva Zarijo Starčevića. Obćni zbor pa je svobodno izvolil v upravni svet dr. Milenka Markovića, generalnega direktorja Poštne hranilnice, Savo Delića, iz Saveza nahajalnih zadrug državnih uslužbencev, Vojo Petrovića, izvoznika iz Beograda, Jovana Čutuma, trgovca iz Novega Sada, Djordja Dorovića, predsednika občine iz Resna, Vojo Čončevića, izvoznika iz Doboja in dr. Ino Basaja, ravnatelja Zadrudne zveze iz Ljubljane.

Pomen sprememb v upravi Prizada

Za obćni zbor je bilo veliko zanimanje zaradi napadov, ki jih je v zadnjem času izneslo proti Prizadu vodstvo srbskega kmetijskega združenja. Kakor poročajo beogradska »Politika« ni prišlo do pričakovanih burnih polemik, ker obćnemu zboru niso prisostvovali predstavniki srbskih kmetijskih zadrug in tudi predstavniki kmetijskega ministrstva ni bilo. V komentarju k sestavi nove uprave pravi »Politika«, da so v upravni svet prišli predstavniki konzumentskih krogov, ki niso zainteresirani za vzdrževanje previsokih cen žitu. Tako je prišel v upravo tudi predstavnik Gospodarske sloge, ki je nedavno postavila zahtevo po maksimiranju žitnih cen, in predstavnik uradniškega konzumentnega združenja. S predstavniki banovine Hrvatske bodo prišli do izraza tudi tako zvan pasivni kraji, ki morajo mnoge

kmetijske proizvode dokupovati in nimajo interesa na tem, da bi bile cene preuranjeno visoke. Tudi glede na novo uredbo, ki pooblašča trgovskega ministra, da naloži Prizadu posle intervencije na domaćih tržiščih, je pričakovati, da bo Prizadu v bodoće poverjena naloga intervenirati na trgu ne samo proti previsokim, nego tudi proti previsokim cenam.

Glede na oćitke, ki so bili iznešeni proti Prizadu, da je preveć pšenice izvozil v inozemstvo je na obćnem zboru dosedanj predsednik Milan Novaković izjavil, da Prizad ne more delati kar hoće in kakor hoće temveć mora posloovati tako, kakor se mu to predpiše, ker ni samostojna ustanova nego organ državne gospodarske politike. Na oćitke glede disparitete med Prizadovo odkupno ceno in mnogo nižjo ceno, ki so jo zlasti v avgustu plaćevali trgovci producentom je g. Novaković odgovoril, da krivda ne zadene uprave Prizada, ki je imel samo nalogo da odkupi po predpisanih pogojih vso ponudeno pšenico.

Če ne bi v Evropi izbruhnila vojna, bi doživeli polom žitnega režima

Ob zaključku obćnega zbora je dobil besedo generalni ravnatelj Prizada Edo Marković, da odgovori na napade, ki so bili v zadnjem času iznešeni proti Prizadu. Dejal je med drugim, da je bila letos prvič, odkar je bila izvršena reorganizacija Prizada, odkupna cena za pšenico določena brez predhodnega zaslišanja družbe. Prejšnja leta je uprava Prizada lahko prevzela vso odgovornost, letos pa tega ne more, ker je bil žitni režim uveden brez Prizada. Ko je bila v juliju določena intervencijska cena 165 din, je znašala izvozna pariteta za pšenico le 65 din. Če ne bi izbruhnila vojna v Evropi, bi Prizad pri tem žitnem režimu izgubil vse svoje fond (zlasti intervencijski fond, ki znaša 139 milijonov din) in še kakih 150 milijonov din preko tega. Na srečo pa so se razmere v Evropi bistveno spremenile in državna blagajna sedaj ne bo oškodovana. Do velike ponudbe pšenice je prišlo deloma zaradi tega, ker so bile podane izjave, da veljajo visoke odkupne cene samo v početku žitnega režima, deloma pa zaradi vojne psihoze. Tako je moral Prizad v šestih tednih odkupiti 36.000 vagonov pšenice, ki je ni vedel kam spraviti. Prizad je bil prvi, ki je opozoril na posledice zaradi predpisane odkupne cene. Njegovemu pozivu, naj vsaj večja mesta in druge ustanove odkupijo za rezerve večje kolićine pšenice, se takrat nihče ni odzval.

Besedilo naredbe o omejitvi motornega prometa

Poročali smo, že, da sta trgovinski in finančni minister na osnovi uredbe o omejitvi prodaje tekoćih goriv in prometa z motornimi vozili od 10. novembra t. l. predpisala izvršilno naredbo, ki je objavljena v vćerajšnji številki »Službenih novina«. Uredba se glasi:

Omejitve

Do nadaljnjih naredb je prepovedana uporaba vseh privatnih potniških avtomobilov in motociklov v času od solote ob 14. uri do ponedeljka ob 8. uri. Od te prepovedi so izzeti: 1) avtobusi, ki vrše redni potniški promet; 2) avtotaksi, ki pa morajo biti vidno in enotno oznaćeni po naredbi notranjega ministra; 3) avtomobili zdravnikov, veterinarjev in oseba sanitetne službe, toda le pri vršenju njihovega posla; 4) motorna vozila prostovoljnih gasilskih druženj; 5) avtomobili tujih diplomatskih predstavnikov.

Uporaba potniških avtomobilov države in samoupravnih teles se omejuje vključno na službene potrebe. Predstojnik državnih ali samoupravnih ustanov, ki ima avtomobile, bo izdal naredbo za omejitve porabe vozil na najmanjši mero, pri čemer jim bo odredil najmanjši potrebni tekoćeg goriva. Vozalji teh avtomobilov morajo imeti letnišćine, ki jih bodo izdali predstojniki dotiće ustanove.

Do nadaljnjega je prepovedana uporaba

avtomobilov v relacijah, ki so vzporedne z državnimi železniškimi programi. Od te prepovedi je izvet tovorni promet v okolišu 30 km od posameznih krajev.

Prijava vozil in motorjev

Da bodo lahko izkoristili ugodnosti nadaljnjih naredb, s katerimi se bo uredila prodaja tekoćeg goriva, so dolžni:

1) lastniki vseh motornih vozil (motociklov, potniških avtomobilov, avtotaksi, avtobusov, plovnih objektov itd.) predložiti najkasneje v 15 dneh od uveljavljenja te naredbe pravilno izpolnjene prijave svojih vozil po obrazcu št. 1. natiskanem v »Službenih novinah«. Te prijave se predložijo pristojnemu obćnemu upravnemu oblastvu, pri katerem je vozilo registrirano, in sicer v dveh enakih izvodih. Osebe in podjetja, ki imajo več vozil, morajo za vsako vozilo predložiti posebno prijavo;

b) lastniki motorjev na pogon s tekoćim gorivom, ki se uporabljajo za pogon industrijskih, obrtnih in drugih naprav, morajo predložiti najkasneje v 30 dneh od dneva uveljavljenja te uredbe pravilno izpolnjene prijave za vsak motor po obrazcu št. 2 natiskanem v »Službenih novinah«. Te prijave se predložijo pristojnemu obćnemu upravnemu oblastvu, pri katerem je motor registriran, in sicer v dveh enakih izvodih.

Lastniki motornih vozil in motorjev na pogon s tekoćim gorivom, ki ne bi predložili pravilno izpolnjenih prijav v predpisanih roku ali bi v prijavi navedli nesrećne podatke, ne bodo mogli dobiti tekoćeg goriva za pogon, čim se bo uvedel sistem oskrbe na podlagi kart ali na drugaćen način. Gornje prijave so oproščene takš v smislu čl. 1. tar. šte. 6. zakona o takсах.

Obće upravna oblastva, ki bodo prejela prijave, izpolnjene v gornjem smislu, bodo preverila prijave in potrdila vsako prijavo, ki je toćno izpolnjena. En izvod bodo dostavila s priporoćenim pismom upravi državnih monopolov, drugi izvod pa bodo pridržala za svojo uporabo.

Omejitve ne veljajo za vozila na plinski pogon

Omejitve iz naredbe se nanašajo samo na motorna vozila na pogon s tekoćim gorivom (nafto ali nje derivate). Ona vozila, ki so urejena na pogon s domaćim gorivom (metanol, plin, lesni plin, olje in slićno) se lahko nadalje svobodno uporabljajo brez omejitev.

Za kršitev predpisov glede vožnje ob nedeljah in glede vožnje v relacijah, ki so paralelne z železniškimi programi, se kršitelj predpisov kaznuje z denarno kaznijo do 5.000 din in zaporom 30 dni.

Nova pogajanja

za uvoz rumunske nafte

Pogajanja, ki jih je vodila naša delegacija v Bukarešti zaradi uvoza nafte, so bila skoro zaključena, ko je prišlo do demisije vlade Argetolana. Neposredni povod vladne demisije je bila, kakor smo že poročali, zunanja trgovinska in devizna politika rumunskega ministra za gospodarstvo Bojcuja, ki je poizkusil uvesti kompliciran devizni režim, po katerem bi morale kilirinske države (med katere spada tudi naša) plaćati za rumunsko blago 60—70% višje cene. Finančni minister Constantinescu, ki se je upiral temu režimu, je obrćil svoj resor v novi vladi Tatarasca. Resor za narodno gospodarstvo pa je prevzel tajnik tega ministrstva Bajcolanu, ki je vodil rumunsko delegacijo pri pogajanjih z našo državo.

Vladne spremembe so povzročili začasno prekinjenje pogajanj. Med tem časom je naša delegacija uspela, da nam je zajamčila dobavo večje kolićine nafte na račun kontingentov, doloćenih za tekoće leto. Tako je sedaj na poti v Jugoslavijo 15 ladij (tankov), vsaka s kolićino 80 do 90 vagonov nafte. Naša eksperta svetnik trgovinskega ministrstva Boško Djordjević in direktor devizne direktorije Narodne banke Kosta Ljubslavljević sta se med tem vrnila v Beograd, kjer sta dobila nove instrukcije in sedaj znova potujeta v Bukarešto, kjer se bodo v četrtek nadaljevala pogajanja. Prićakovati je, da bodo sedaj pogajanja hitro zaključena.

Glavna zadrudna zveza o zašćiti minimalne kmećke posesti

V ponedeljek 27. t. m. je bila v Beogradu seja širšega upravnega odbora Glavne zadrudne zveze, ki jo je najprej vodil predsednik dr. Anton Korošec, pozneje pa sta seji predsedovala podpredsednika Voja Djordjević, minister na razpoloženju, in Miloš Stibler. Po konćani obravnavi tekoćih zadev so na seji sklenili, da bo 15. decembra v Beogradu redna letna skupščina Glavne zadrudne zveze. Nadalje so razpravljali o razdelitvi pomoći za zadrudni pouk in statistiko ter o postavitvi revizorjev Glavne zadrudne zveze.

Tajnik Djordje Davidović je predložil obsežen referat o vprašanju zašćite minimalne kmećke posesti, glede na akcijo da bi se v smislu § 471 srbijanskega državlanskega sodnega postopka iz l. 1873. zašćita minimalne kmećke posesti razšćila tudi na druge kraje naše države. Po obsežni diskusiji je upravni odbor zavzel stališće, da je zašćita minimalne kmećke posesti koristna in potrebna, vendar je treba spraviti v sklad s potrebo kmeta po kreditu. Zato je neobhodno potrebno, da bi se od zašćite izvzele terjatve kreditnih zadrug in ustanov za kmećko samopomoć podobno kakor so po zakonu o Privilegijah agrarni banki terjatve te banke iz zveze iz predpisa tega § 471. Isto naj b veljalo tudi za kmećke kreditne zadruge. Na ta način bi imel kmet možnost, da dobi kredit, obenem pa bi bil zašćiten.

— Industrija in vpisovanje prve tranše 6% posojila za obrambna dela in narodno obrambo. Ze vćeraj smo poročali o emisiji prve tranše tega notranjega posojila v višini 700 milijonov din. Vpisovanje bo 1. in 2. decembra. Sedaj poročajo iz Beograda, da je bilo na seji s predstavniki industrije 24. t. m. v Beogradu dogovorjeno, da bo industrija vpisala 50 do 60 milijonov tega posojila.

Gospodarske vesti

— Sporazum o predvornih dolgovi Srbije in Bosne. Iz Beograda poročajo, da je bil vćeraj podpisan v oćelku za državne dolbove pri finanćnem ministru sporazum med Nemćijo in našo državo o predvornih dolgovi Srbije in Bosne.

— Iz naše železarske industrije. Strokovni list »Metalurgija« poroća v novembarski številki da proučuje Kranjska industrijska družba možnost gradnje drugega plavž za potrebe svoje jeklarne, ki bi imel kapaciteto vsaj 50.000 ton surovega železa letno, kakor obstojeć plavž na Jesenicah, in da obstoji možnost, da se plavž zgradi v dolini Sane. Kakor smo se informirali, je pri Kranjski industrijski predmet študija zaenkrat samo vprašanje, kje naj bi se eventualno postavil nov plavž, odnosno kje bi bilo najprikladnejše mesto za tako industrijo, pri čemer pridejo v poštev ozir na ležišća železne rude, na prevozne možnosti in na obstojeće vodne sile.

Borze

28. novembra

Na jugoslovanskih borzah notirajo nemški kilirinski čeki nespremenjeno 1430. Grški boni so se v Zagrebu trgovali po 36,50, v Beogradu pa po 37,73. Tečaj na svobodnem trgu se nadalje ravna po tečaju 55 din za dolar.

Na zagrebškem efektmnetm tržišću se je vojna škoda pri nespremenjeni tendenci nudila po 437 (v Beogradu je bil zabeležen nižji tečaj 435—435,50). Zaključki pa so bili zabeležen v 6% begluških obveznicah pa 80 (v Beogradu po 79,75 v 6% dalmatinskih agrarnih obveznicah po 75 (v Beogradu po 74,75) in v dalmicah Gutman po 53.

Devize

Ljubljana. Oficijni tečaj: London 173,10—176,30, Pariz 97,85—100,15, New York 4425—4485, Curih 995—1005, Amsterdam 2348—2386, Bruselj 731,50—743,50. Tečaj na svobodnem trgu: London 213,83—217,03, Pariz 120,93—123,23, New York 5480—5520, Curih 1228,18—1238,18, Amsterdam 2899,98—2937,93, Bruselj 903,47—915,47.

Curih. Beograd 10, Pariz 9,90, London 17,47, New York 446, Bruselj 73,75, Milan 22,50, Amsterdam 236,70, Berlin 178,50, Stockholm 106,25, Oslo 101,35, København 86,10, Sofija 5,40, Budimpešta 80, Atene 3,40, Bukarešta 3,40.

Efekt

Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda 437 bl, 4% agrarne 53 den., 6% begluške 79—80,50 (80), 6% dalm. agrarne 74—75,50 (75), 6% šumske 75 bl, 7% stabiliz. 91—94, 7% invest. 97—99, 7% Seligman 99 den., 7% Blair 89—90, 8% Blair 93—95, delnice: Narodna banka 7100 den., PAB 200 den., Trboveljska 225—230, Gutmann 50—53, Šećerana Osićek 100 den., Osićekka ljevaonica 150 den.

Beograd. Vojna škoda 435—435,50, 6% begluške 79,50—80 (79,75), 6% dalm. agrarne 74,50—75 (74,75), 6% šumske 73—73,75 (73,50—73,75), 7% invest. 99 den., 7% stabiliz. 97 den., 7% Seligman 99,50 den., 7% Blair 89,50—90 (89,50), Narodna banka 7300 den., PAB 203—204 (204—205).

Blagovna tržišća

Žito

— Chicago, 28. novembra. Začetni tečaj: pšenica: za dec. 88, za maj 86,25, za julij 84,50; koroza: za maj 52,75, za julij 53,125.

— Winnipeg, 28. novembra. Začetni tečaj: pšenica: za julij 75,25, za okt. 76,75.

— Novosadska blagovna borza (28. t. n.). Tendencija nespremenljiva: baška okol Novi Sad 189—191; gor b. 190—192; rem 188—190; slavonska 189—191; ladja Tisa 191—193; rz: baška 142—144; Oves: baški, sremaki in slavonski 148—150; Jecmen: baški in sremaki 64/65; kg 160—165; Koroza: baška 140—142, banatska 137—139; nova par Indija 111—113; Moka: baška in banatska »Oge in »Ogg: 285—295; »2: 265—275; »5: 245—255; »6: 235—245; »7: 195—205; »8: 125—135; Fitol: baški »smak bel brez vreć 360—370; Otrubi: baški i sremaki 117,50—120.

Volitve na univerzi

Na naši univerzi so bile pretekli teden konćane volitve v posamezna strokovna društva.

Na pravni fakulteti so dobila katoliška akademika društva 145 glasov, nacionalni pravnik so nastopil z dvema listama in je dobila lista »Jugoslavije« 120, lista »Fifinost« pa 43 glasov, levicariji so dobili 53 glasov.

Na filozofski fakulteti je dobila lista katoliške konservativne akademike zveze 58 glasov, levicarska katoliška lista pa 38 glasov. »Slovenec« je poročal, da so imeli na tej fakulteti levicariji in nacionalisti skupno listo, ki je dobila 58 glasov. Dejanstvo pa take liste ni bilo, ker se »Jugoslavija« ki ima na tej fakulteti 45 pisanih članov in večine uprav v treh klubih (romanisti, geografi in matematiki) oćetno udelećila.

Na medicinski fakulteti so dobili levicariji 66 glasov, katoliška lista 36 in lista »Jugoslavije« 23 glasov.

Na tehnićni fakulteti obstoja Zveza strokovnih klubov posameznih oddelkov. Na gradbenem oddelku je »Jugoslavija« dobila absolutno većino in ima poleg predsednika šest odbornikov. Na strojem oddelku imajo v odboru člani »Jugoslavije« prav tako većino. V Društvu kmetikov je predsednik član »Jugoslavije«, med 9 odbornikov je 6 članov »Jugoslavije«. Pri montanistih je predsednik neorganiziran nacionalist, »Jugoslavija« ima 3 odborniki, levicariji 4 katoliška »Zarja« 1. Pri arhitektih je razmerje med »Jugoslavijo« in levicariji 16:18 na elektrotehniku pa so absolutni gospodarji levicariji. Predsednik Zveze strokovnih druženj na tehnićni fakulteti je član »Jugoslavije« in od 12 odbornikov je 7 članov »Jugoslavije«.

Da je na filozofski fakulteti razmerje oćiko v prilog akademikov JRZ, je kakor vsa leta, tudi letos pripisati dejstvu, da je tam vpisanih precej duhovnikov in redovnic.

Obnoveitev ukinjenih vlakov

Beograd, 28. nov. v Objave v »Jutru« kako so bili v drugih direktijah zopet vzpostavljeni mnogi reducirani vlaki, so povzročile nešćeto pismenih in brzozavnih peticij in protestov na prometno ministristvo. Skoraj iz vseh krajev Slovenije so organizacije, zlasti gospodarske pa tudi obće pošiljale ministru prošnje in pozive, naj se Slovenija pri delni obnovi prometa ne zapostavi.

V ministristvu je sedaj izdalen predlog da se tudi v oćmestju Ljubljanske železnice direktije vzpostavi velik del ukinjenih vlakov in sicer v skupnem obsegu nekaj čez 200 dnevno prevoženih kilometrov.

Upati je, da bo minister naredbo morda že jutri, ali vsaj prihodnje dni odobril in da bodo najbolj važni ukinjeni vlaki morda že s 1. decembrom, najkasneje pa s prićetkom prihodnjega tedna prićeli voziti.

Zavraten umor v Beogradu

Beograd, 28. nov. p. Davi ob 4. se je pripetil v Beogradu zloćin, čigar žrtev je postal starešina kvarta Miodrag Janković. S podrejenimi organi policije je bregledoval noćne lokale, ki jih je v njegovem okraju prećećenje številno. V nekem lokalu je naletel na Jakšo Petanovića in njegovo izvenszakonsko ženo Desanko Ristić. Iz neznanega razloga ju je hotel aretirati, ker pa je Jakša Petanović pobegnil, ko so jo pejal v policijsko stražnico, je nezadoma skoćil iz stranske ulice Jakša Petanović ter oddal iz revolverja 3 strele na Miodraga Jankovića, nato pa pobegnil. Janković je podlegel kasneje ranam, morilca pa so zjutraj aretirali.

Ostani in ostani član Vodnikove družbe!

Smrt mladenke pod vlakom

Ljubljana, 28. novembra.

Na progi med Verdum in Logatcem je železniški čuvaj našel davi na razmesarjeno žensko truplo tik tira. Čuvaj je stvar takoj sporočil postajama na Verdum in v Logatcu ter obvestil tudi orožnike na Vrhniki. Na kraj nesreće je prišla orožniška patrulja, ki je v nesrećnici spoznala mlado dekle iz Ljubljane, Danico Kovaćevičevno iz Kosove ulice v šiški. Orožniki so takoj obvestili policijsko upravo v Ljubljani, ta pa oćeta nesrećnega dekleta, ki je pismošila pri šišćani pošti. Na Verd je prišla komisija železnice direktorije iz Ljubljane, ki je ugotovila, da je Kovaćevičeva na odprti progi na nepojasnjen način padla iz vlaka, najbrž iz potniškega, ki prihaja v Ljubljano ob 19.20, ali pa iz brzca, ki prihaja nekaj minut po polnoći. Danica Kovaćevičeva, ki ji je bilo komaj 25 let in je bila zaposlena v šumijevi tovarni v Ljubljani, se je v nedeljo odpeljala na Rakek, na povratku domov pa je doživela strašno nesrećo. Truplo so prepeljali v mrtvašnico na Vrhniko, od tam pa v Ljubljano. Pogreb bo jutri, v sredo, ob 15. na pokopališću v Dravljah. Bodi ji zemljica lahka!

Sokol

Vaditeljski zbor Sokola I. v Ljubljani obvešća vse članstvo in starše naraščaja in dece, da je redna telovadba oddelkov po sledećem vrstnem redu: za člane vsak torek in petek od 20.15 do 21.30, za moški naraščaj vsak torek, in petek od 19. do 20.15, za moško dečo vsak ponedeljek in četrtek I. oddelka deca od 10. leta do 17. do 18. ure, II. oddelka deca od 10. do 14. leta od 18. do 19. ure, za članice vsak ponedeljek in četrtek od 20. do 21.15, za ženski naraščaj vsak ponedeljek in četrtek od 19. do 20. ure, za žensko dečo vsak torek in petek I. oddelka deca od 10. leta do 17. do 18. ure, II. oddelka deca od 10. do 14. leta od 18. do 19. ure. Vse članstvo in starši se obvešćajo, da se konća vpisovanje v vse oddelke s 1. decembrom, ker se prične potem z pripravami in rednim delom v oddelkih za prihodnje leto. Članstvo se opozarja, da je telovadba do 26. leta obvezna.

Sokol I. Ljubljana-Tabor proslavi državni in sokolski praznik v petek 1. decembra ob 11. dopoldne v veliki dvorani Sokolskega doma na Taboru. Ob tej priliki bo svećana seja društvene uprave. Na dnevnem redu bodo nagovor, prevećba dece v naraščaj in naraščaja v članstvo, polaganje zaobljube vseh novih članov in članic, ki so prestali šestmesećno poskusno dobo in so bili definitivno sprejeti, in polaganje zaobljube naraščaja in dece. Vabimo vse članstvo, da se te svećanosti udeleži v čim večjem številu.

Sokol Ljubljana-Siška proslavi državni in sokolski praznik 1. december s prosvetno akademijo ob 20. v veliki dvorani Sokolskega doma v Šiški. Na proslavo se vabita članstvo in naraščaj kakor tudi ostalo občinstvo.

Sokol Medvode. Veselje je gledati živahno vrvenje mladine v

Rdeči križ se pripravlja

Finske žene iz višjih družabnih slojev se zbirajo v pisarnah Rdečega križa in odobro za narodno obrambo

Država kmetov in delavcev

Finska v številkah — Njena gospodarska struktura
Preživlja jo trgovina z lesom in njegovimi izdelki

Na Finskem živi na površini 382.000 štirinajstih kilometrov okrog 4 milijone ljudi. Po poklicu jih pripada okrog 60 odstotkov poljedelstvu, 17 odstotkov industriji in obrti, 4 odstotki so zaposleni v trgovini, isto toliko v prevoznih in prometnih stroki, 15 odstotkov pa v drugih poklicih. Gospodarstvo te velike, toda malo naseljene dežele temelji zelo na bogastvu z lesom. Lesne zaloge finskih gozdov računajo na 1600 milijonov kubnih metrov, število dreves, ki so primerna za prodajo kot gradbeni les, cenijo na 1500 milijonov, od tega je 90 odstotno iglavcev. Les in lesni izdelki predstavljajo skoraj 80 odstotkov vsega finskega izvoza.

Izvoz finske dežele je znašal v prvih osmih mesecih tega leta 5759 milijonov finskih mark. Od tega je odpadlo 2289 milijonov mark na les in lesne izdelke ter 2377 milijonov mark na lesovino in papir. Dru-

ge znatne postavke v izvozu so predstavljale žive živali v vrednosti 494 milijonov finskih mark in rude v vrednosti 166 milijonov mark.

Površina, ki jo poljedelstvo izkorišča, znaša okrog 2 milijona hektarjev, od tega je 52 odstotkov travnikov in pašnikov. Velik pomen ima tudi finsko mlečno gospodarstvo. Razen živih živali Finska ne izvažajo živilskih proizvodov, kajti v tem pogledu je sama v znatni meri odvisna od uvoza. Število industrijskih podjetij znaša okrog 4200, v industriji pa je zaposlenih okrog 207.000 oseb. Kosmatno vrednost in industrijske proizvodnje cenijo na kakšnih 21 milijonov finskih mark. Finska trgovinarka mornarica razpolaga trenutno z 850 enotami s skupno 360.000 t. Med temi enotami je 558 parnikov s 304.000 t, 182 motornih ladij z 21.000 t in 110 jadric s 35.000 t.

Bodite previdni z bankovci!

Otroci jih ne smejo prijemati, ker se lahko nalezijo kakšne bolezni

V bankovcih tiči marsikakšna nevarnost, ki zdravniku pred njo svartijo. V zdravstvenem pogledu bankovci se daleč niso tako prijetni kakor kovanci. Kovanci namreč boleznih ne prenašajo, ker uničuje srebro in baker v njih bolezenske kalle, na papirju pa se sčasoma naberejo velike množine vsakovrstnih nevarnih klic.

Obrt na bojišču

Čevljar nemške vojske popravlja škornje za svoje tovariše

Zane Grey

Roman

»Nu, hvala Bogu, vsaj z Bidom Hatfieldom ne,« je rekel.
»Ne, čeprav mislim zelo pogosto plesati z njim,« se je obregnila.
Kri je planila Calu v obraz.
»Vem, da ti ni do nas Thurmanov nič,« je dejal in globoko zasopel, »a zaradi tvoje sestre te prosim, da rajši ne storiš tega in opustiš tudi nove pleske, ki si jih hotela ondan razkazovati ostalim.«
»Mar nocoj dobro popazi, da se jih sam naučiš — čas bi že bil!«
»Ne bom, ker ne pojdem na ples,« je kratko odgovoril, se obrnil in zaprl vrata za seboj.
»Mislija sem, da sta s Calom dobra prijatelja,« je rekla Mary, ko so njegovi koraki utihnili.
»Bila sva.«
»In zakaj nista več? Kaj ti je pa storil ubogi fant?«
»Začel je ravnavi z menoj kakor učitelj z učenkom! Pred kosilom sem mu pokazala svojo obleko, pa se mu je zdela neprimerna. Pregloboko izre zana in kaj vem, kaj še! Vsekako je rekel, da ne pojde z menoj na ples. Če jo oblečem, nu, in tako sem se domenila s Timom.«
»Samo dobro ti je hotel! Le poglej, dete, tukaj

26

sva v tem okraju — on pa pozna svoje ljudi in njihove občutke, hotel te je obvarovati neprijetnosti.«

»Vse to sama vem,« je vzrojila Georgia, »in je tudi res, da je prijazen fant, a če se kdo dela, kakor da sem njegova last, in hoče razpolagati z menoj — tedaj ne strpim in kratko malo podivjam! Nu, tega ga že še odvadim — drevi bo videl čudeže, ki jih bo pomnil!«

»Saj si slišala, da ne pojde na ples.«

»Slabo poznaš moške, draga sestra — tako gotovo pride, kakor mi je glava na ramenul!«

»Da bi bilo vsaj že vse za nami,« je vzdihnila Mary in si ogrnila plašč. »Nu, odpraviva se torej, samo naju dveh še čakajo.«

Zunaj na cesti je stal veliki avtomobil, natlačen z ljudmi, ki so veselo kramljali. Enohu je obraz kar sijal, ko ju je pozdravil.

»Tak vendarle!« je vzkliznil. »Zdaj pa le hitro — vi, Georgia, sedite tu noter, gospodična Mary pa k meni na voziški sedež.«

Georgia se je najbrže bala, da si ne bi v gneči zmečkala prelepe obleke, in je prosila, naj se sme tudi ona peljati spredaj, a Enoh je odgovoril s svojo običajno suho odločnostjo, ki ji ni bilo moči oporekati:

»Tu ni prostora — že Mary bo morala na vso moč paziti, da ne pomečka zavrtkov s tortami in poglačami. Dajte, dajte, sedite v voz — že tako smo precej pozni.«

»A tu ga tudi ni več praznega kotička,« se je našobila Georgia.

Ležišča premoga v zapadni Ukrajini

Švedski listi poročajo iz Moskve, da so v Zapadni Ukrajini, ki so jo Rusi vseli Poljakom, odkrili ogromna ležišča premoga. Odprava geologov je premogovnemu komisarijatu v Moskvi poslala poročilo, iz katerega je razvidno, da Poljaki teh skladirov niso izkoristili in da bi jih brez-kone tudi nikoli ne bi odkrili.

Gre za najmanj 100 milijonov ton lahko dostopnega antracita in mehkega premoga. Na mnogih mestih segajo skladi do površja. Novi premogovniki so za Rusijo velikega gospodarskega pomena, ker bodo zvišali nje izvozni presežek.

Koliko je jablan

Računajo, da je na svetu okrog 450 milijonov jablan, to je trikrat toliko, kotlikor je hrušk. Samo v Združenih državah imajo 100 milijonov jablan. Na drugem mestu je Nemčija s 85 milijonov dreves, ki pa še vedno ne zadostujejo za domačo potrebo, na tretjem Francija s 68 milijoni jablan. Hrušk ima največ Nemčija, in sicer 35 milijonov, na drugem mestu so Združene države z 20 milijoni. V normalnih letih dajejo vse jablane okrog 10 milijonov, hruške pa okrog 3 milijone ton sadja.

Družinska idila

Egiptski kralj Faruk s soprogo in otrokom

70.000 ameriških letalcev

Interesantna ameriška statistika

Vodja zvezne oblasti za civilno letalstvo v Združenih državah, Robert Hinkley, je izrazil svoje prepričanje, da bodo te države ob koncu l. 1941 razpolagale s 70 tisoč letalci s pilotskimi diplomami. Ta čas ima 24.144 letalcev takšno diplomato, to je 6000 ali 30 odstotkov več nego lanske leto. Če pojde v tej meri naprej, se bo sedanje število v treh letih pač potrojilo.

Hinkley je nadalje sporočil, da so v prvih šestih mesecih letošnjega leta v Zdru-

Postani in ostani član
Vodnikove družbe!

Umor v letalu

Razvoj tehnike prinaša tudi nove oblike v kriminalu

Prvič v zgodovini letalstva se je zgodil umor v letalu. Mlad letalski učenec, Ernest Pletch, se je v Indianapolisu v Združenih državah dvignil s svojim učiteljem Charlesom Vivensom v zrak. Letalo sta bila ukradla in sta hotela z njim na pustolovščine. Čez nekoliko ur je Pletch sam izstopil v Indianapolisu. Izjavil je, da je njegov učitelj po poti padel iz letala. Kravato truplo so odkrili kmalu potem nekoliko kilometrov od mesta in Pletch so osumili umora ter ga zaprili. Res je umor kmalu priznal.

Pri zaslišanju je izpovedal vse podrobnosti. Oba letalca sta bila kakšnih 1000 m nad zemljo, tedaj sta se sprla zaradi smeri, v katero bi bila rada poletela. Preprič je postajal čedalje hušji. Končno je učenec učitelju prisolil zaupništvo. Učitelj mu je vrnil udarec s pestjo pod brado. Razvila se je prav boksarska borba, nihče izmed obeh se ni brigal več za krmilo. Letalo je začelo hitro padati. Ko je bilo le še kakšnih sto metrov nad zemljo je Pletch potegnil samokres in Vivensa z dvema streloma umo-

ril. Nato mu je uspelo, da je obvladal letalo ter pristal na nekem polju. Tam se je iznebil trupla in se vrnil z letalom v Indianapolis.

Italijanski manevri v Abesiniji

V okolici Adis Abebe so se ob navzočnosti abesinskega podkralja, vojvode Aostskega, izvršile velike vojaške vežbe. Manevrom so prisostvovali tudi mnogi abesinski plemenski poglavarji, ki jim je posebno imponiralo, da je topništvo tako točno zadevalo.

Holandci spravljajo umetnine

Holandska vlada je objavila naredbo, ki velevala, da se morajo vse umetnine v najkrajšem času spraviti v varna zaklonišča. Prav tako se mora poskrbeti za varnost knjižnic in arhivov.

Pisatelj Sillanpää

Letošnji Nobelov laureat za književnost

Sillanpää čita brzojavko s obvestilom, da je prejel Nobelovo nagrado

Letošnji Nobelov nagrado za literaturo so podelili, kakor smo že poročali, finskemu pesniku Francu Emilu Sillanpääju. Pri podelitvi te nagrade so odločali, kakor v prejšnjih letih že večkrat, gotovo tudi dnevni politični momenti. Nobelov odbor

je hotel pač na ta način izraziti svoje simpatije do malega, zavezniškega ljudstva, ki mu veliki sosed daje preživljati kritične ure. Vendar pa si je nagrado zaslužil tudi pesnik sam.

Sillanpää ni namreč samo najbolj priznani finski pesnik in pisatelj sedanjosti, ki je ustvaril literaturo svojega ljudstva samobitno, a vendar svetovno veljavno obliko, temveč je tudi pravi zastopnik svojega naroda, utelešenje najboljšega finskega rodu. Kot sin ubogega kočarja, ki je zrasel v skopem, trdem svetu finskega kmetstva, živi še danes v najtesnejši zvezi s svojo kmečko domovino, čeprav si je izbral Helsinke za bivališče. Je pravi realist, ki upodablja vse, kar je prijemljivo, nazorno in diši po zemlji, a pri tem tudi pravi pesnik — ne sicer kakšen romantičen, pevec, vendar pa globoko čuteč, včasih celo zasanjan lirik! Vse živi v naravi, ki jo oživlja s skopimi pripomočki in s malo besedami.

Napisal je celo vrsto novel, njih najbolj znana zbirka, ki jo je izdal 1924 se imenuje »Kar ob zemlji živi«. Napisal pa je tudi vrsto romanov, med katerimi so najpomembnejši »Pobožna revščina« iz l. 1919, »Mlada smrt« 1931, in »Moževa pot« 1932. Drugi izmed navedenih romanov si je najbolj utrl pot tudi v svet. S sugestivno silo, ki spominja pogostoma na Reymonta, podaja realistično hrupavo, a mnogolično sliko finskega kmetstva in v nasprotju z njo zelo privlačno, navzle neke kmetske teži fino in dražestno podobo dekle Silje. Roman je s svojimi liki pravi simbol Sillanpääjeve umetnosti, ki zna biti obenem trda in nežna.

Kako spijo živali

Podlasice, zajci, mačke in lisice, jež in ptice

Živalake spalne navade predstavljajo zanimivo poglavje, ki je pa še prilično neraziskano. Nekatere živali zaspijo zelo rahlo spanje.

Podlasice v spanju n. pr. ne boš nikoli ujel, še manj kakšnega zajca. Tudi mačke, ki spijo na videz z odprtimi očmi, se hitro prebude. Jež nasprotno zelo globoko spi in celo smrči. Lisica je velika zaspanka in zaspi kakor mačke rada na soncu. Zvijse se v mičen klobčič in položi glavo med sprednje noge tako, da se ji konec repa dotika nosu.

Kako spijo ptice, vedo malokateri. Če posvetiš zvečer z električno svetilko v me-

jice in grmovje kakšnega velikega vrta, boš doživel mično odkritja. Kadar spi ptica na svoji veji, se ji krempelj ovijajo veje in ni nobene nevarnosti, da bi niti v najglobljem spanju padla na tla.

Hudo pa je, če krempelj v mrzli noči tako primrznje k veji, da se ptica ne more več osvoboditi.

Često naletiš na dvojico majhnih ptičk, ki sta se na veji tako tesno stisnili druga k drugi, da tvorita na videz eno samo pernatno žogo. Nekatere ptice odhajajo v slabem vremenu celo podnevi spat, a vedno le v svoja gnezda. Tako delajo n. pr. vrabci, a le tedaj, če imajo primerno počivališče. Opazovali so vrabca, ki je štiri zime zaporedoma vsak večer spal na istem mestu: njegova spalnica je bila pod cestno svetilko, ki je bila pritrjena k neki hiši. Spal je vsako noč v polni svetlobi in vedno s telesom proti severu, z glavo pod peruti. Mnoge ptice se v spanju stisnejo druga k drugi, da bi jim bilo toplo, druge spijo rajši same.

A NEKDOTA

Beethoven je bil v prijateljskem razmerju z nekim bankirjem, ki ga je zavaljoval njegove bistroumnosti in poslovne sposobnosti zelo cenil. Slaba vzgoja, ki jo je mož vedno izdaljal, pa je glasbenika zelo jezila.

Ko ga nekoč vprašali za njegovo mnenje o tem finančniku, je menil:

»Ne morem ga smatrati za nesposobnega, zdi se pa, da svoje modrosti ni užival niti z žlico niti z vilicami, temveč s nožem.«

VSAK DAN ENA

»Vi bi torej radi postali moj zet?«
»To me ravno ne mikla, rad bi samo dobil vašo hčer za ženo.« (Tidens Tegne)

Pričujoča slika kaže, da se mlade Alžančanke v obrambnem pasu blizu francoske meje prav dobro razumejo z vojniki iz črne Afrike

»Kar noter, gospodična,« je zaklical Tim, »če ne pojdi drugače, vas vzamem na kolena!«

Vsi so se zasmejali.

»Ne, hvala,« je razdraženo odgovorila, a nazadnje je morala odnehati in je tudi res našla kar dober prostorček gospe Thurmanove, ki se je ljubeče zavzela zanjo.

Mary, ki je sedela dokaj na tesnem med velikimi zavitki pogajal in Enohom, se je z dobro voljo vdala v svoj položaj.

»Nu, ali smo vsi srečno vkrcani?« je vprašal Enoh.

»Samo Cala manjka,« je oče odvrnil, »a ta ni hotel z nami.«

»Si bo že še premislil,« je smejel se dejal Enoh, »sicer pa ve, kod vodi pot.«

Da bi dohitel izgubljeni čas, je Enoh pognal težki voz z veliko brzino; Maryjo je izprva kar strah obhajal, toda gotovost, s katero je vozil, jo je kmalu pomirila. V ostrih svetlobnih stožcih žarometov so se prikazovali prerijjski psi in kuncji, ki so prestrašeni skakali v stran, rosne kaplje v travci in na nizko pobešenih vejah dreves so se demantno pobjskavale. Noč je bila občutno mrzla, na tisoče zvezd je sijalo z zametnočnega neba.

Med tem, ko so ljudje v avtomobilu nenehoma klepetali in se smejali, je dvojica na voziškem sedežu molčala — šele ko je postala pot slaba in grčava in je bilo treba počasneje voziti, je tudi Enoh začel s svojo sosedo pogovor.

»Veste, kaj je s Calom?« jo je tiho vprašal.

»Takšnega ga še nisem videl, kakor je nocoj.«

Kratko mu je povedala, kar je vedela, ne da bi zagovarjala Georgijo.

»Vaša sestra se ne bo zlepa privadila življenja pri nas,« je rekel Enoh, ko je končala, »vsekako pa težje od vas, ki vas imamo že na pol za svojo.«

»To me veseli.«

»Tudi otroci, ki jih poučujete, vas imajo zelo radi — ali mislite zmerom ostati pri nas za učiteljico?«

»Seveda, dokler bodo ljudje zadovoljni z mojim delom — «

»In se vam ne bo nič tožilo po vzhodu in po vsem, kar je tam lepega?«

»Ne, prav gotovo ne.«

»Torej bi se upali zmerom živeti v Tontski krajini, med nami robotimi, neomikanimi ljudmi?«

»Prav dobro mi je sredi vas, srečno se čutim in si ne želim nič boljšega.«

»To je imenitno! Po tem takem ne zaničujete Tontovcev?«

»Kako bi jih mogla! Neomejeno spoštovanje čutim do vseh teh mož in žen, ki se tako hrabro borijo in tako neutrudljivo opravljajo svojo dolžnost, ne glede na to, da so me prijazno in ljubeče sprejeli medse.«

»Oh, dobro vemo, kaj smo vam dolžni — vzgoja tujih otrok ni lahka stvar.«

»Prav nič mi niste dolžni — tudi jaz delam samo to, kar je moja dolžnost.«

Čudni, skoraj slovesni poudarek Enohovih besed jo je vznemirjal. Kam je neki meril?